

i allmenntilleggsmedisin, kirurgi, nevrologi og for leger i andre fagfelter der smertevurdering og smertelindring er en viktig del av den kliniske hverdag. Men boken må nok suppleres med fordypningslesing i en av de mange fyldigere lærebøker som nå publiseres innen dette fagfeltet.

Harald Breivik

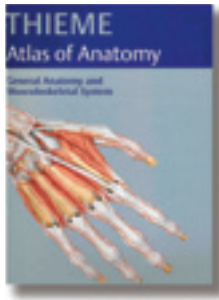
Anestesiavdelingen
Rikshospitalet-Radiumhospitalet

Glimrende atlas om bevegelsesapparatet

Michael Schuenke, Erik Schulte,
Udo Schumacher

Atlas of anatomy

General anatomy and the musculoskeletal system. 541 s, tab, ill. New York: Thieme, 2005. Pris USD 65
ISBN 3-13-142081-2

Dette atlaset følger opp og videreutvikler sterke tyske tradisjoner innen presentasjon av anatomifaget. Første del omhandler generell anatomi, dvs. kortfattet omtale av fylogenesen og ontogenesen samt oversikt over systemer

med relasjon til bevegelsesapparatet. Det innbefatter blant annet også mikroskopisk struktur. Så følger behandling av rygg og kroppsvegg, overekstremitet og til sist underekstremitet. Presentasjonen er slik at hovedvekten er lagt på funksjonell fremfor topografisk anatomi, selv om topografi også er ivaretatt.

Det finnes mange atlas på markedet, men dette er likevel i særklasse når det gjelder bildematerialets nøyaktighet og forbilledlig klare og estetiske gjengivelse av anatomiske strukturer. Teksten er såpass rikelig at den et stykke på vei dekker stoff som ellers finnes i lærebøker. For eksempel inneholder bildetekstene ofte påpekning av viktige funksjonelle poenger, og musklene presenteres i grupper etter funksjon. I tillegg til naturtro plansjer av strukturene, er det også hele tiden tatt inn relevante embryologiske, biomekaniske og kliniske aspekter. Det er videre rikelig med oversiktlige figurer som viser viktige forhold når det gjelder innervasjon, blodforsyning og lymfedrenasje. Denne utgaven er engelskspråklig og med engelsk nomenklatur.

For leger innen fysikalsk medisin, nevrologer og fysioterapeuter vil dette vakre atlaset være godt egnet for oppslag og oppfrisking. For medisinstudenter er det muligens i største laget, og at det er engelsk nomenklatur er ingen fordel for innlæringen

av anatomiske navn. På den annen side vil de mange funksjonelle og kliniske poengene gjøre at atlaset vil være til nytte gjennom hele studiet.

Per Brodal

Avdeling for anatomi
Universitetet i Oslo

Lærebok om brystkreft

David J. Winchester, David P. Winchester,
Clifford A. Hudis

Breast cancer

2. utg. 607 s, tab, ill. Hamilton: BC Decker, 2006. Pris USD 150
ISBN 1-55009-272-3

Denne amerikanske læreboken henvender seg til leger og forskere som arbeider med brystkreft. De 37 kapitlene dekker alt fra brystkreftens historiske utvikling, epidemiologi, molekylære bakgrunn,

screening, diagnostiske teknikker, patologi, operasjonsmetoder, adjuvant behandling, litt plastikkirurgi og behandling av residiv. Det følger med en CD-ROM hvor hele teksten og alle bildene er lagt inn. Tanken bak dette er bl.a. at man skal kunne skrive ut informasjon som pasienter kan ha nytte av.

Behandling av brystkreft har endret seg raskt, fra at alle pasienter skulle fjerne brystet, til dagens situasjon hvor skreddersydd, multimodal behandling til hver enkelt pasient snart ser ut til å være innen rekkevidde. Bakgrunnen for disse nye behandlingsprinsippene er godt dokumentert. Kapitlene bærer preg av amerikansk tankegang, men det aller meste er holdbart for norske behandlingsrutiner. Jeg savner imidlertid omtale av enkelte sentrale temaer som for eksempel mikrometastaser i beinmarg. Mikrometastaser i lymfeknuter er så vidt nevnt i patologikapitlet. Dette er et tema som er viet stor interesse i europeisk sammenheng. Fysisk aktivitet og relasjon til brystkreft er omtalt med få ord og uten sentrale referanser. ROLL, en teknikk for å identifisere ikke-palpable lesjoner i brystet, er heller ikke omtalt. Boken kan ikke benyttes som noen lærebok i kirurgiske teknikker.

Boken har A4-format med god layout, glosset papir og relativt mange illustrasjoner. Dessverre er kvaliteten på figurene og illustrasjonene ikke gode. Figurene er små, vanskelig lesbare, ofte i svart-hvitt med et gammelmodig preg. Tilsvarende er mange av fargefotoene uskarpe og av dårlig kvalitet.

Til tross for illustrasjonsmessige mangler, kan læreboken anbefales kjøpt inn

til kirurgiske, radiologiske og onkologiske avdelinger som behandler brystkreftpasienter.

Ellen Schlichting

Gastrokirurgisk avdeling
Ullevål universitetssykehus

Genetikk på en forståelig måte

Dag Undlien

Din unike arv

Genetikk og helse. 237 s, ill. Oslo: Aschehoug, 2005. Pris NOK 329
ISBN 82-03-23248-5

Gener, gentester, sykdom, livsstil, forebygging, genterapi og lovregulering av disse felter er tema som kan sette følelser i sving og som ofte diskuteres i mediene. På norsk finnes det enkelte lærebøker om de mer biologiske sider av

moderne genetikk, men forlaget hevder at denne boken er den første norske samlede presentasjon av hva medisinsk genforskning er. Jeg tror ikke forfatteren har hatt fullt så store ambisjoner. Dette er ingen lærebok i medisinsk genetikk, og forfatteren er ikke spesialist i medisinsk genetikk, men det er åpenbart et behov for lettforståelig informasjon om medisinsk genetikk.

Forfatteren starter trendmessig veltruffet med fedme, sult, genvarianter og gensløyd. Det er fullt av eksempler på genetiske sykdommer som mange avislesere og TV-tittere vil kjenne igjen. Samtidig beskrives på en lettest måte en del av den forskning som banet veien for forståelse av de genetiske mekanismer som ligger til grunn. Dette er en fremstillingsmåte som gir lesere med nysgjerrighet mulighet for nærmere innsikt i både sykdommer og normalbiologi. Leseren vil finne kapitler om oppdagelsen av DNA-molekylets struktur, om mutasjoner, genetisk aldring, genterapi, individuelt tilpasset medikamentell behandling, arv og miljø og ikke minst livsstilsykdommer. Forfatteren tar til orde for en mindre dogmatisk tilnærming til genetisk disposisjon og livsstilsykdommer. Han argumenterer for en mer nøktern tilnærming til genetiske tester og lovgivningen omkring disse, og han sukker over de mange byråkratiske regler og til dels stengsler for viktig epidemiologisk forskning om våre folkesykdommer.

Mehmet-saken og den fornyede diskusjon omkring «sorteringssamfunnet» var kanskje impuls til skrivingen av denne boken. Undlien gir en engasjert fremstilling av sitt møte med Mehmet-familien og dens

problemer. Han slår ned på nedsettende betegnelser som reservedelsmennesker og designerbabyer. Det er vel typisk for medisinsk genetik at direkte pasient- og familiekontakt farger ens holdning til de problemer som politikere har et mer dogmatisk forhold til.

De få illustrasjonene er ganske puslete og virker iblant noe tilfeldige. Språket blir innimellom nokså snirklete, og forlaget kunne med fordel ha pusset på endel formuleringer og språkfeil. Likevel er boken lettlest og kan anbefales for Tidsskriftets lesere. Litteraturlisten er oppdatert og fyldig, og det finnes et godt register. Kolleger kan ha nytte av å sette seg inn i endel av problematikken omkring medisinsk genetik, det kommer garantert flere «Mehmet-saker».

Carl Birger van der Hagen

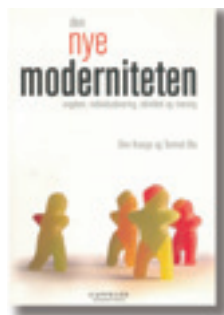
Oslo

Har de gamle fortellingene brutt sammen?

Olve Krange, Tormod Øia

Den nye moderniteten

Ungdom, individualisering, identitet og mening. 278 s. Oslo: Cappelen Akademisk forlag, 2005. Pris NOK 298 ISBN 82-02-24987-2

«Bricolage» er et illustrerende og sentralt ord, som i denne boken blir brukt for å beskrive det moderne samfunns evne til å modernisere seg selv. Ordet er opprinnelig fransk, og henspiller på pusleri, flikking,

lapping eller hobbyarbeid der mange små deler blir satt sammen til en helhet. Unge bricolører bruker stiler, tegn og symboler. Kampen om mobilmarkedet, mellom Nokia, Motorola og Sony-Ericsson, kan tolkes i et slikt perspektiv. Begrepet er hentet fra studier Lévi-Strauss gjorde i 1960-årene av urfolk i Brasil, og som viste at indianerstammer ordnet sin virkelighet klassifisert og logisk.

Boken er ikke rettet mot leger. Jeg er heller ikke sikker på at legene er samfunnets fremste bricolører, selv om det kanskje er en og annen som vil hevde det. Forfatterne ønsker å gå utover de instrumenter de tidligere har benyttet i sin samfunnsforskning, som sosial klasse, kjønn, alder, bosted og etnisk bakgrunn. De hevder at det er vokst frem en ny type teori og nye former for begrepsfesting av samtiden. Det leserne inviteres til, oppfatter jeg likner en kikkeshulloperasjon for å studere effekten av våre egne fortellinger og utvikling av moti-

vasjon, kultur, identitet og personlighet i det moderne samfunn.

Kikkeshullsteknikkens visuelle begrensninger er en parallell til de begrensninger forfatterne er underlagt. De er begge sosiologer og forskere ved Nova. Trolig kjenner mange av leserne forfatterne fra foredrag, artikler og tidligere bøker. Denne boken bygger på deres to tre år gamle doktorgradsarbeider. Deres instrumenter bærer tydelige spor av 68-generasjonens konstruksjoner. Vår tids postmoderne samfunn analyseres imidlertid ved hjelp av en lang rekke forfattere. Tre er sentrale: Giddens, som deler epoken i høymoderne og senmoderne, Beck, som bruker termen risikosamfunnet og Baumann, som bruker metaforen flytende modernitet.

Individualisering trer frem som et sentralt begrep. Forfatterens grunnleggende spørsmål er om begrepet er en forutsetning for å forstå den nye moderniteten. Når røttene til norsk identitet blir belyst, er linjer trukket fra Håvamål («Men ordet om deg aldri dør...») til Ibsens Peer Gynt, beskrevet som Brands vrangside, når teaterstykket ble forhåndsannmeldt av Garborg i 1876. Spørsmålet blir reist: Er dagens ungdom kjennetegnet av jegsvakhet, behov for anerkjennelse og selvbekreftelse, og med mangel på evne til å knytte seg til andre mennesker?

Ungdom eger seg best for studier av sosiale forandringer, hevder forfatterne som begrunnelse for sin vinkling, fordi unge mennesker befinner seg i sentrum av den sosiale reproduksjon. Holder påstanden, er vinklingen selvsagt relevant og aktuell også for å forstå befolkningens helse. Bortsett fra partier som er skjemma av en viss gjentakelse, opplever jeg at boken belyser vår tid og er verdt å lese.

Ole Rikard Haavet

Seksjon for allmennmedisin
Universitetet i Oslo

Opplysende om Diderot

Anne Beate Maurseth

Opplysningens sjonglør

Denis Diderot 1713–1784. 255 s. Oslo: Humanist forlag, 2005. Pris NOK 278 ISBN 82-92622-01-2

1700-tallet er et fascinerende århundre. Mange av problemene vi baler med nå, ble formulert første gang i opplysningstiden. De abstrakte og store spørsmål, som teologien og matematikken og til dels

fysikken hadde forvaltet, ble erstattet av et fokus på mennesket og naturen. Frem vokste de nye vitenskapene om livet –

biologi, kjemi og fysiologi. Frem vokste også den eksperimenterende vitenskap. Men først og fremst er dette den franske revolusjons århundre, med dets paroler om frihet, likhet og brorskap. Denis Diderot er en av de aller fremste representantene for den franske opplysningstid, og Anne Beate Maurseth har levert en informativ og velkrevet bok om ham og hans verk. Hans mest kjente produkt, den franske encyklopedien, står for de fleste som selve sinnbildet på denne epoken. Maurseth hevder overbevisende at selv om encyklopediens ambisjon var ufattelig; at all verdens kunnskap skulle samles i ett bokverk, betydde ikke det at de så på kunnskapen som statisk, snarere tvert i mot – verket var mer å forstå som en dokumentasjon for ettertiden. Encyklopedien kom ut i 28 bind i perioden 1751–72, og her skrev alle de toneangivende opplysningsfilosofene, kjente skikkelser som Voltaire, Rousseau og Montesquieu. I *Opplysningens sjonglør* blir det understreket hvordan håndverket fremheves i encyklopedien, noe Maurseth viser gjennom en interessant utlegning av Diderots kapittel om strømpemaskinen. Det hun ikke skriver om (antakelig fordi det ikke var Diderot som skrev disse artiklene), er imidlertid at kirurgien av samme grunn inntok en privilegert stilling i encyklopedien. I encyklopedien hylles de for å være forkjempere for den sunne fornuft, for erfaring og observasjon, og informative plansjer lages av deres instrumenter.

Maurseth drøfter interessant hvordan Diderot i boken *d'Alemberts drøm*, bruker samtidens personer, blant dem en matematiker og en lege fra Montpellier-skolen, som hovedpersoner i en litterær-filosofisk tekst. Den tilnærming Diderot viser her, en kontinuerlig sjonglering mellom litteratur, vitenskap og filosofi, viser Maurseth på en overbevisende måte er Diderots prosjekt. Maurseths Diderot er en sympatisk skikkelse, som understreker virkelighetens mangfold og omskiftelighet, en tverrfaglig figur. Men blir han litt for lik oss? I denne elegante beskrivelsen av en frapperende moderne Denis Diderot griper jeg meg i å savne det rare 1700-tallet, en periode som hadde plass til både monstre, mirakler og sjørmer. Hvor er de blitt av? Jeg synes også at det blir litt for mange baller i luften: også Maurseth blir litt for mye av en sjonglør til tider. Det hadde gjort en leser godt å lese skarpere formulerte poenger, få en følelse av at mer står på spill. Hva er det her som virkelig brenner, og som skiller seg fra den enorme Diderotlitteraturen som finnes fra før? Men boken er som sagt svært velkrevet og lettlest, og fri for knotete akademikersjargong. Derfor kan den anbefales for alle som ønsker seg litt annerledes lektyre som en avveksling.

Anne Kveim Lie

Institutt for allmenn- og samfunnsmedisin
Universitetet i Oslo